

Instytut Legislacji i Prac Parlamentarnych
Naczelnej Rady Adwokackiej

ul. Świętojerska 16, 00-202 Warszawa
tel. 22 505 25 02, fax 22 505 08
e-mail: nra@nra.pl www.nra.pl

Warszawa, dnia 2 lutego 2024 roku

NRA.02-PR.3.2024

Szanowna Pani
Zuzanna Rudzińska – Bluszcz
Podsekretarz Stanu
Ministerstwo Sprawiedliwości

Szanowna Pani Minister,

w odpowiedzi na pismo z dnia 17 stycznia 2024 roku, przede wszystkim wskazać należy, że Naczelna Rada Adwokacka od przeszło dwóch lat sygnalizowała, zarówno w trakcie posiedzeń Rady Nieodpłatnej Pomocy Prawnej, jak również w kierowanych do Ministerstwa Sprawiedliwości oficjalnych pismach, pilną konieczność podniesienia dotacji na utrzymanie punktów NPP i NPO, a co za tym idzie realne podniesienie wynagrodzeń wykonawców w tym systemie.

Nasze stanowisko wynikało zarówno z informacji otrzymywanych z izb adwokackich, które sygnalizowały nam już 2 lata temu spadek liczby adwokatów uczestniczących w corocznych losowaniach do punktów NPP, jak również z informacji z anonimowych ankiet od adwokatów świadczących nieodpłatną pomoc prawną w punktach NPP. Z każdej otrzymanej informacji jasno wynikało, że wynagrodzenia proponowane w systemie są dziś zbyt niskie wobec rosnących kosztów i poziomu inflacji oraz, że adwokaci rezygnować będą z uczestnictwa w systemie świadczenia nieodpłatnej pomocy prawnej w tych punktach, które są najbardziej oddalone od ich miejsc zamieszkania, o czym informowaliśmy Ministerstwo Sprawiedliwości.

Mając na uwadze powyższe, nie jest dla nas zaskoczeniem informacja, że izby adwokackie mają problem z wyłonieniem adwokatów chętnych do obsługi punktów NPP. Z posiadanych przez nas informacji wynika, że te same problemy dotyczą naboru wykonawców w punktach prowadzonych przez organizacje pozarządowe, jako pośredników w organizacji systemu.

W pierwszych latach funkcjonowania systemu nieodpłatnej pomocy prawnej, zdaniem osób świadczących pomoc prawną w punktach NPP, wynagrodzenie za świadczenie tej pomocy było godne i odpowiadało stawkom na rynku komercyjnym. Wówczas też ilość chętnych do

świadczenia nieodpłatnej pomocy prawnej była znacznie wyższa niż ilość miejsc w punktach, stąd konieczne było wprowadzenie losowań. W tym okresie przypadającym na lata 2016-2018 z informacji, które posiada Naczelna Rada Adwokacka, nie było problemu z obsługą zarówno punktów pomocy prawnej zlokalizowanych w dużych, jak i małych miejscowościach. Co więcej, w tym okresie wyłoniła się w środowisku nawet grupa adwokatów, która współpracując z organizacjami pozarządowymi praktycznie przez 5 dni w tygodniu świadczyła nieodpłatną pomoc prawną, co de facto stało się ich głównym źródłem utrzymania. W tym miejscu warto podkreślić, że grupa ta szybko reagowała na zmieniające się w systemie NPP, a następnie NPO potrzeby i bardzo szybko uzyskiwała kolejne niezbędne do pracy w tym systemie kursy, np. mediacji i doradztwa obywatelskiego. Adwokaci ci jednak w ostatnich dwóch latach odeszli z systemu. Problem ten sygnalizowała nie tylko NRA, ale również przedstawiciele samorządów powiatowych. Oczywiście podstawową przyczyną odejścia tej grupy z systemu jest zbyt niskie wynagrodzenie, odbiegające dziś od standardów, które proponuje rynek usług komercyjnych, ale nie są to jedyne powody. Naczelna Rada Adwokacka wielokrotnie w swoich wystąpieniach wskazywała na zbyt dużą formalizację systemu, problemy związane z wyposażeniem biur NPP/NPO, bezpieczeństwem na dyżurach, koniecznością finansowania przez adwokatów wizyt domowych (adwokaci za dojazd na wizytę domową nie otrzymują żadnego wynagrodzenia, *de facto* finansują więc tą usługę), czy w końcu problemy z godzinami pracy punktów czy odpracowywaniem przez adwokatów dyżurów w punktach NPP, w których świadczenie tej pomocy jest w danym dniu, z przyczyn od adwokata niezależnych, niemożliwe. Przedstawione tu problemy były zresztą przedmiotem wystąpień zarówno przedstawiciela Naczelnej Rady Adwokackiej w Radzie Nieodpłatnej Pomocy Prawnej, jak również kierowanych do Ministerstwa Sprawiedliwości opinii oraz wystąpień.

Mając na uwadze powyższe Naczelna Rada Adwokacka zauważa, że zaproponowane przez Ministerstwo Sprawiedliwości rozwiązanie polegające na możliwości wskazania przez Izby Adwokackiej adwokatów zamieszkujących w sąsiednich Izbach Adwokackich, nie będzie rozwiązaniem problemu przedstawionego w piśmie. W pierwszej kolejności bowiem należy zaznaczyć, że np. powiatowi głogowskiemu nie udało się wyłonić w wyniku przeprowadzonego konkursu żadnej organizacji pozarządowej, która mogłaby świadczyć nieodpłatną pomoc prawną, co może oznaczać, że nawet organizacjom pozarządowym, które nie są przecież ograniczone terytorialnie w poszukiwaniu osób chętnych do świadczenia nieodpłatnej pomocy prawnej, nie udało się znaleźć osób zainteresowanych świadczeniem tych usług. Z drugiej strony Naczelna Rada Adwokacka pragnie zaznaczyć, że oba punkty nieodpłatnej pomocy prawnej działające na terenie powiatu głogowskiego nie są zlokalizowane w małych miejscowościach położonych przy granicy z woj. lubuskim czy wielkopolskim, a w mieście Głogowie działa sporo kancelarii adwokackich oraz radcowskich. W mieście tym czynnych jest obecnie 35! adwokatów. Skoro świadczenia pomocy prawnej w punktach NPP nie podjęli się adwokaci mieszkający w Głogowie, to trudno liczyć na to, że przyjadą do Głogowa adwokaci mieszkający na co dzień w innych miastach, ponosząc przy tym jeszcze dodatkowo koszty dojazdu do tych dwóch punktów.

Powyższe jest niestety przykładem tego, co od przeszło dwóch lat sygnalizuje Naczelna Rada Adwokacka – tj. niedofinansowania systemu nieodpłatnej pomocy prawnej w Polsce, a w konsekwencji zagrożenia dla funkcjonowania tego systemu poprzez nie obsadzenie punktów NPP/NPO przez wykonawców, zarówno świadczących nieodpłatną pomoc prawną z ramienia Izb Adwokackich, jak również współpracujących z organizacjami pozarządowymi.

Mając na uwadze aktualną sytuację w powiecie głogowskim Naczelna Rada Adwokacka, która nie jest wyjątkiem, postuluje zmianę godzin świadczenia nieodpłatnej pomocy prawnej w punktach w Głogowie na bardziej dogodne. Z harmonogramu pracy tych punktów jasno bowiem wynika, że adwokat decydujący się na świadczenie nieodpłatnej pomocy prawnej w tych punktach (godziny przedpołudniowe), nie będzie mógł być do dyspozycji swojego klienta w godzinach pracy sądów, prokuratury czy urzędów, a także będzie zmuszony na każdą rozprawę zapewnić pełnomocnika substytucyjnego, co z kolei narazi go na dodatkowe koszty, które niestety nie zostaną mu wyrównane przez otrzymane za ten dyżur wynagrodzenie. Przesunięcie dyżurów wyżej wymienionych punktach na godziny popołudniowe, tj. od 14tej do 18tej lub od 15tej do 19tej, może nie tylko skutkować zwiększeniem zainteresowania wykonawców świadczeniem tam pomocy prawnej (dyżur nie będzie bowiem kolidował z obowiązkami pełnomocnika), ale również zwiększeniem zainteresowania beneficjentów.

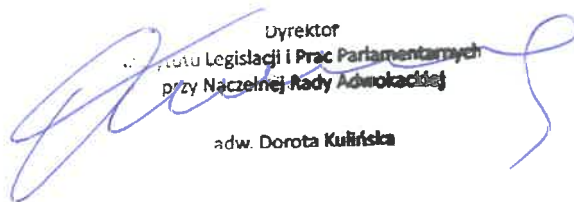
Oczywiście niezależnie od powyższego Naczelna Rada Adwokacka w najbliższy wtorek, tj. 6 lutego 2024 roku, zorganizuje spotkanie z przedstawicielami wszystkich izb adwokackich, którzy z ramienia tych izb koordynują nieodpłatną pomoc prawną, w celu omówienia przedstawionego przez Panią Minister problemu oraz omówienia aktualnej sytuacji związanej z funkcjonowaniem punktów NPP prowadzonych przez samorząd adwokacki. Naczelna Rada Adwokacka zapewnia przy tym, że poprosi przedstawicieli wielkopolskiej oraz zielonogórskiej izby adwokackiej o przesłanie informacji, czy na terenie tych dwóch izb są adwokaci zainteresowani świadczeniem pomocy prawnej w punktach NPP w powiecie głogowskim. Jeśli tylko w izbach sąsiadujących z powiatem głogowskim znajdą się osoby chętne do świadczenia nieodpłatnej pomocy w tym powiecie lub z informacji przedstawionych przez lokalnych koordynatorów okaże się, że istnieje konieczność zmian w Regulaminie określającym zasady wyznaczania adwokatów do udzielania nieodpłatnej pomocy i dokumentowania udzielonej nieodpłatnej pomocy ustalonego uchwałą NRA nr 40/2015 z dnia 19 września 2015 roku, wówczas NRA podejmie działania konieczne do zmian powyższych aktów.

Naczelna Rada Adwokacka pragnie jednak zaznaczyć, że powyższe rozwiązania mają w jej opinii jedynie charakter swoistych tymczasowych działań ratunkowych dla systemu NPP/NPO. Działania te samorząd adwokacki oczywiście wesprze dla dobra systemu NPP/NPO oraz jego beneficjentów, natomiast w opinii NRA nie rozwiązują one w żadnym wypadku podstawy problemów związanych z obsadą punktów NPP/NPO w Polsce, tj. to jest wieloletniego i dramatycznego niedofinansowania systemu NPP – braku odpowiedniego wyposażenia tych punktów, nadmiernej biurokracji w systemie oraz braku rozwiązań legislacyjnych, które ułatwiłyby pracę wykonawców w punkcie.

Mając powyższe na uwadze Naczelna Rada Adwokacka zwraca się z apelem do Pani Minister o podjęcie działań legislacyjnych mających na celu reformę systemu NPP/NPO w Polsce, a przede wszystkim o podjęcie działań mających na celu dofinansowanie tego systemu poprzez podniesienie nie waloryzowanej od lat dotacji na funkcjonowanie punktów nieodpłatnej pomocy prawnej. Takie działania są dziś konieczne, ponieważ w innym wypadku staniemy przed koniecznością zamykania punktów NPP/NPO w całym kraju w związku z brakiem osób chętnych do świadczenia nieodpłatnej pomocy prawnej oraz poradnictwa obywatelskiego w kraju.

Przedstawiając powyższe stanowisko Naczelna Rada Adwokacka deklaruje swoją gotowość do zaangażowania się w prace zmierzające do uzdrowienia systemu i pozostaje do dyspozycji we wszystkich kwestiach dotyczących nieodpłatnej pomocy prawnej w których mogłaby wesprzeć działania zamierzające do poprawienia obecnej sytuacji.

Z poważaniem,

Dyrektor
Biura Legislacji i Prac Parlamentarnych
przy Naczelnej Radzie Adwokackiej
adw. Dorota Kulińska